

Jan Śledzianowski

Życie i działalność duszpasterska księdza biskupa Jana Gurdy w diecezji kieleckiej

---

Kieleckie Studia Teologiczne 4, 349-357

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Jan Śledzianowski – Kielce

ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ DUSZPASTERSKA KSIĘDZA BISKUPA JANA GURDY W DIECEZJI KIELECKIEJ*

Dzieciństwo i młodość

Jan Gurda urodził się z małżonków Katarzyny i Jana Gurdów w dniu 24 marca 1920 roku w Książnicach Wielkich. Zaraz, bo 28 marca 1920 r., został ochrzczony w parafialnym kościele w Książnicach Wielkich. Bóg dał go rodzinie Gurdów jako piąte z kolei dziecko, a wychowywał się wśród licznego starszego i młodszego od siebie rodzeństwa. Od siódmego do trzynastego roku życia uczęszczał do publicznej szkoły powszechnej w rodzinnej wiosce; ostatnią klasę VII ukończył w Koszycach. W domu rodzinnym – wedle starszego brata zmarłego biskupa, księdza infulata Józefa Gurdy – panowała atmosfera głębokiej religijności, patriotyzmu i pracowitości¹.

Od września 1935 r. podjął naukę w II Państwowym Gimnazjum im. Hetmana Jana Tarnowskiego w Tarnowie. Już w klasie 1 gimnazjalnej okazał się bardzo dobrym uczniem, został zwolniony w 50% z opłat za szkołę i mógł udzielać słabym w nauce kolegom korepetycji. Chlubnie ukończył gimnazjum w czerwcu 1938 r. i po wakacjach znalazł się w I Państwowym Liceum im. Kazimierza Brodzińskiego w Tarnowie. Liceum ukończył już w okresie drugiej wojny światowej na tajnych kompletach nauczania. Dokument działającej w konspiracji Państwowej Komisji Egzaminacyjnej stwierdza: „Gurda Jan zdał egzamin zwyczajny dojrzałości w Liceum Ogólnokształcącym”².

Okres niewoli hitlerowskiej Jan Gurda przeżył z pełnym zaangażowaniem się w wieloraką pomoc dla potrzebujących. Jako maturzysta brał udział w taj-

---

* Artykuł zamieszczony w KPD 1 (2003), s. 53–62.

¹ Por. J. Gurda, *Droga śp. Ks. biskupa Jana Gurdy do kapłaństwa*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, 5–6 (1994), s. 296–297.

² Tamże, s. 298.

nym nauczaniu młodzieży na poziomie średnim. Od 1941 r. włączył się w działalność konspiracyjną w szeregach Armii Krajowej, w Inspektoracie „Maria”, który obejmował powiaty: Miechów, Olkusz i Pińczów. Znacznie większe możliwości działania mógł rozwinąć w 1944 r., gdy został powołany na stanowisko sołtysa w Książnicach Wielkich. Znając język niemiecki, mógł skutecznie bronić ludność przed wywózkami na roboty do Rzeszy, ochraniał rolników przed nadmiernymi obowiązkowymi dostawami płodów ziemi dla okupanta; znając teren, mógł skutecznie chronić oddziały AK przed Niemcami, zaopatrując w żywność i inne formy pomocy. Nie wzbudzając podejrzeń okupanta, był bardzo operatywny w szeregach AK³.

Powołanie do kapłaństwa i pierwsze lata posługi kapłańskiej

Powołanie do kapłaństwa zrodziło się wcześniej, jeszcze w dzieciństwie, bowiem już w IV klasie szkoły podstawowej opanował ministranturę po łacinie i z zamiłowaniem służył do Mszy św. Pilnie posługiwał przy Ofierze Eucharystycznej w niedzielę i święta, także codziennie na majowych i październikowych nabożeństwach oraz na Gorzkich Żalach i Drodze Krzyżowej w Wielkim Poście.

W Tarnowie był pilnym uczniem na lekcjach religii, uczestniczył w rekolekcjach wielkopostnych, brał aktywny udział w sodalicy mariańskiej, często przystępował do sakramentów św. Utrzymywał stały kontakt z prefektem, ks. Józefem Młodochowskim, korzystając od niego z lektury religijnej⁴.

Mimo ogromnego zaangażowania w życie społeczne i polityczne w okresie wojny, idąc za głosem Chrystusa, zgłasza się w 1944 r. do Seminarium Duchownego w Kielcach. Od września 1944 r. jest alumnem II roku, bowiem za radą ks. wicerektora Józefa Łapota – podjął się indywidualnego kształcenia z materiału ustalonego programem dla I roku studiów seminaryjskich i składania egzaminów z określonych przedmiotów⁵. Świecenia prezbiteratu przyjął w katedrze kieleckiej 2 kwietnia 1949 r. z rąk księdza biskupa Czesława Kaczmarka⁶. Przez pierwsze półtora roku był wikariuszem w parafii Mstyczów, skąd dojeżdżał do Krakowa na dalsze studia teologiczne. 1 czerwca 1950 r. uzyskał stopień magistra teologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od jesieni 1950 r. do października 1951 r. pracował jako prefekt

---

³ Por. D. Olszewski, *Działalność konspiracyjna Biskupa Jana Gurdy w Inspektoracie „Maria”*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, 5–6 (1994), s. 302–304.

⁴ Por. J. Gurda, *Droga śp. ks. biskupa Jana Gurdy do kapłaństwa*, tamże, s. 298.

⁵ Por. tamże, s. 299.

⁶ Por. *Katalog duchowieństwa i parafii Diecezji Kieleckiej*, Kuria Diecezjalna Kielce 1985, s. 23.

gimnazjum w Wolbromiu. Razem z rozpoczynającym się rokiem akademickim w październiku 1951 r. podjął dalsze studia z zakresu teologii pastoralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Stopień doktora otrzymał na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniu 16 lipca 1952 r.

Po powrocie z Lublina do Kielc, 1 września 1953 r. objął stanowisko wikariusza przy parafii katedralnej w Kielcach, zaś 11 września 1953 r. otrzymał nominację na wykładowcę etyki i socjologii w WSD w Kielcach. We wrześniu 1956 roku został zwolniony z obowiązków wikariusza parafii katedralnej i powołany na stanowisko referenta Wydziału Duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej. W tym też roku podjął wykłady teologii pastoralnej w WSD w Kielcach i prowadził je aż do końca roku akademickiego 1991/92⁷.

Przewodniczący Wydziału Duszpasterstwa Ogólnego

Nominację na przewodniczącego Wydziału Duszpasterstwa Ogólnego ksiądz dr Jan Gurda otrzymał w dniu 14 września 1956 roku. Czytamy w niej m.in.:

Zadaniem PW. Księdza Doktora jako Referenta powyższego działu będzie:

- mieć ogólny nadzór i kierownictwo nad wszelkimi pracami duszpasterskimi na terenie diecezji kieleckiej;
- czuwać nad wykonaniem i wprowadzeniem w życie duszpasterskich wskazań Władzy Diecezjalnej;
- przygotowywać materiały na konferencje dekanalne, by wszystkie uchwały były ściśle wykonywane.

Te zadania realizował ksiądz profesor Jan Gurda, a od 13 lutego 1972 roku jako biskup pomocniczy, za rządów diecezją kielecką trzech ordynariuszy: bpa Czesława Kaczmarka, bpa Jana Jaroszewicza i bpa Stanisława Szymeckiego. Można wskazać na najważniejsze przedsięwzięcia duszpasterskie tego okresu.

1. Wielka Nowenna przed Tysiącleciem Chrztu Polski

Zamysł Wielkiej Nowenny przed Tysiącleciem Chrztu Polski zrodził się w umyśle księdza prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego jeszcze w okresie jego internowania. Gdy wrócił z Komańczy do Warszawy na fali przemian października 1956 roku przystąpił do realizacji tego planu. Wyrastał on z treści ślubów narodu, które zostały odnowione na Jasnej Górze 26 sierpnia 1956

---

⁷ S. Czerwik, *Ks. Biskup Jan Gurda – nota biograficzna*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, 1 (1993), s. 80.

roku. Złożone śluby przed obliczem Królowej Polski były zobowiązaniem do odnowy życia religijnego i moralnego narodu. 3 maja 1957 r. przybył na Jasną Górę ksiądz prymas wraz z Episkopatem (nieobecny w czasie składania ślubów 26 sierpnia poprzedniego roku z powodu internowania w Komańczy; podobnie nieobecny był biskup Czesław Kaczmarek, izolowany przez UB w Rywałdzie) i przy ogromnej rzeszy wiernych odnowił śluby narodu oraz zapoznał zgromadzonych z programem Wielkiej Nowenny, która miała trwać dziewięć lat. Każdy rok Nowenny był poświęcony wypracowywaniu cnoty, przeciwnej do wad narodowych. Program z Jasnej Góry miał być przeniesiony do wszystkich diecezji i każdej parafii. Realizacja programu Wielkiej Nowenny w diecezji kieleckiej spadła na księdza dra Jana Gurdę. Wypełnienie tego zadania było bardzo trudne ze względu na przeszkody, jakie stwarzały Kościołowi ówczesne władze administracji państwowej. Należy pamiętać, że jedyną formą powielania materiałów duszpasterskich było przepisywanie ich na maszynie. Ogromną pracą trzeba było włożyć w to, aby mieć kazanie, homilię, bądź też inne wskazania duszpasterskie dla każdej parafii. W tym celu ksiądz profesor Jan Gurda zorganizował biuro, w którym trzy siostry nazaretanki zajmowały się tylko powielaniem materiałów. Były też trudności z ich przesyłaniem, gdyż nie mogły być one wysyłane pocztą. Drogą pocztową przesyłki ginęły, bądź też przetrzymywano je celowo i doręczano po czasie. Mimo ostrej konfrontacji i walki z biskupem Czesławem Kaczmakiem, mimo bezwzględności cenzury, dzięki zabiegom księdza dra Jana Gurdy wszystkie materiały duszpasterskie docierały w teren i żadna parafia nie była ich pozbawiona. Nowenna zakończyła się uroczystościami Tysiąclecia Chrztu Polski w Kielcach 16 i 17 lipca 1966 roku w Wiślicy z udziałem Prymasa Polski, metropolity krakowskiego – abpa Karola Wojtyły i Episkopatu.

2. Peregrynacja obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej

Zanim nastąpiła peregrynacja obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej, wcześniej diecezja kielecka przeżyła radość z racji wyniesienia księdza Jana Gurdy do godności biskupiej. Papież Paweł VI mianował go biskupem Thasbalty i biskupem pomocniczym kieleckim 21 października 1971 r., zaś konsekracja odbyła się w bazylice katedralnej w Kielcach 13 lutego 1972 r.⁸ Głównym konsekratorem był ordynariusz kielecki, ksiądz biskup Jan Jaroszewicz. W rok konsekracji biskupa Jana wypadła peregrynacja obrazu Czarnej Madonny.

W diecezji kieleckiej nawiedzenie obrazu Matki Bożej wypadło kilka lat po obchodach Tysiąclecia Chrztu Polski; rozpoczęcie bowiem nawiedzenia nastąpiło 10 czerwca 1973 roku w kościele Św. Krzyża w Kielcach, zakoń-

---

⁸ Por. *Katalog duchowieństwa i parafii Diecezji Kieleckiej*, dz. cyt., s. 15.

czenie zaś w bazylice katedralnej – 2 czerwca 1974 roku. Jednak przygotowanie diecezji do peregrynacji i jej realizacja w przeciągu roku to wielki zamysł organizacyjny i ogromna praca, jaką włożył w to dzieło ksiądz biskup Jan Gurda. Peregrynację w każdej parafii poprzedzało przygotowanie dalsze, trwające 9 niedziel; następnie, odbywały się tygodniowe misje parafialne. Po takim przygotowaniu następował sam czas nawiedzenia, trwający zwykle w każdej wspólnocie parafialnej jedną dobę. Porządek nawiedzenia w poszczególnych parafiach był z góry rozplanowany przez biskupa Jana i dokładnie realizowany. Trzeba tutaj pamiętać, że poza kilkoma przypadkami, gdzie kościół mógł swobodnie pomieścić wszystkich wiernych zbierających się na nawiedzenie – wszędzie nabożeństwa odbywały się przy ołtarzach polowych, niezależnie od pory roku. Stąd punktualne przybywanie obrazu z parafii do parafii było bardzo ważne. Ksiądz biskup Jan pokochał to dzieło. Sam chętnie wędrował z posługą słowa i z celebrą do licznych parafii. Był w 110 parafiach i rektoratach na nawiedzeniu.

3. Nawiedzenie krzyża

Nawiedzenie krzyża to duszpasterskie przedsięwzięcie, jakie z inspiracji ordynariusza kieleckiego, biskupa Stanisława Szymeckiego, ogarnęło lud Boży naszej diecezji. Genezą peregrynacji krzyża były następujące wydarzenia: w okresie „Solidarności” lat 1980–1981 do wielu szkół wróciły krzyże. Na fali stanu wojennego – po rozprawieniu się z opozycją przez więzienie i internowanie działaczy „Solidarności” – przystąpiono do ideologicznego „oczyszczania” terenu z wpływów religijnych, między innymi przez usuwanie ze szkół krzyży. Na tym tle odbył się strajk wśród młodzieży we Włoszczowie na przełomie listopada i grudnia 1984 roku. W Strawczyni krzyż ze szkolnej sali został wrzucony do szamba. W Kielcach na terenie parafii Św. Wojciecha, w sposób barbarzyński zburzono zabytkowy krzyż, stojący przy ulicy na peryferiach miasta. Wydarzenia profanacji krzyża i usuwanie go ze szkół były głównym powodem, dla którego Kościół kielecki podjął publiczne podwyższanie krzyża w każdej parafii. Peregrynacja została rozplanowana przez biskupa Jana Gurdę i rozpoczęła się w uroczystość Podwyższenia Krzyża – 14 września 1985 roku w Pacanowie. W latach 1985–1987 wizerunek krzyża świętego подарowany przez Ojca Świętego Jana Pawła II i relikwie drzewa Krzyża Świętego przemierzyły całą diecezję. Przeżycia religijne nawiedzenia krzyża umocniły wiarę ludu Bożego i pogłębiły miłość ku naszemu Zbawcy.

4. Koronacje wizerunków Matki Boskiej

Koronacje wizerunków Matki Boskiej zawsze były związane z konkretną miejscowością, a więc nic dotyczyły całej diecezji, lecz wydaje się, iż były one szczególnie związane z miejscem bądź też regionem. Nic mogły się one odby-

wać bez wiedzy, aprobaty i udziału biskupa Jana, któremu zlecono kierownictwo nad wszelkimi pracami duszpasterskimi na terenie diecezji kieleckiej. Ksiądz Jan Gurda był odpowiedzialny za przygotowanie uroczystości koronacyjnych figury Matki Boskiej z Dzieciątkiem Jezus w Piotrkowicach Chmielnickich. Dokonał jej biskup Czesław Kaczmarek 7 września 1958 r. przy udziale 10 biskupów, 350 kapłanów i ponad 100 tysięcznej rzeszy wiernych. Druga uroczysta koronacja odbyła się 17 lipca 1966 roku w Wiślicy, w czasie obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski. Madonnę Łokietkową z kolegiaty wiślickiej koronował Prymas Polski Stefan Kardynał Wyszyński w obecności metropolity krakowskiego, arcybiskupa Karola Wojtyły, Episkopatu, około stu kapłanów i wielkiej rzeszy wiernych. W dwa lata później również ksiądz prymas Stefan Wyszyński koronował 8 września 1968 roku obraz Matki Boskiej w Piekoszowie, przy współudziale biskupów polskich, duchowieństwa i wielotysięcznej rzeszy wiernych. Czwartej koronacji dokonał ksiądz kardynał Stefan Wyszyński razem z kardynałem Karolem Wojtyłą w Smardzowicach w dniu 27 sierpnia 1972 r. Przy tej koronacji obrazu Matki Bożej z Dzieciątkiem był obecny ksiądz profesor Jan Gurda już jako pomocniczy biskup kielecki.

Na jubileusz 100-lecia istnienia diecezji kieleckiej Ojciec Święty Jan Paweł II ukoronował w czasie drugiej pielgrzymki do Ojczyzny, 19 czerwca 1983 roku na Jasnej Górze, obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus z Zielenic. Papież do zebranego ludu Bożego przemówił tymi słowami:

Pozdrawiając zaś wszystkich przybyłych na dzisiejszą uroczystość Pielgrzymów, Braci i Siostry, wspominam równocześnie te pokolenia diecezjan, które w ciągu minionych stu lat stanowiły żywą wspólnotę Ludu Bożego Waszej Diecezji. W tej wspólnotcie urzeczywistniało się królestwo krzyża i Odkupienia Chrystusowego – i ożywiała stale nadzieja życia przyszłego związana z Chrystusem zmartwychwstałym. W tej wspólnotcie stale była wśród Was Matka Chrystusa. Dziś pragniemy uwieńczyć tę Jej macierzyńską obecność wraz z Synem, koronując zielonicki obraz Bogarodzicy.

W czwartej pielgrzymce do ojczyznej ziemi Jan Paweł II przybył również do Kielc. Dnia 3 czerwca 1991 roku dokonał koronacji Matki Bożej Łaskawej z katedry kieleckiej, przy ołtarzu polowym na lotnisku w Masłowie. Ojciec Święty wówczas powiedział: „W macierzyńskie dłonie Matki Bożej Łaskawej oddaję tę ziemię i jej mieszkańców”.

Należy przypomnieć, że po kradzieży koron obrazu Matki Boskiej w Piekoszowie biskup Jan Gurda przygotował wraz z proboszczem Piekoszowa rekoronację. Odbyła się ona 18 maja 1986 roku. Ksiądz prymas Józef Kardynał Glemp dokonał rekoronacji obrazu przy udziale biskupa Stanisława Szymeckiego, biskupów pomocniczych, wielu kapłanów i wielotysięcznej rzeszy wiernych. Ostatnią koronację obrazu Matki Bożej przygotował biskup Jan Gurda z ojcem franciszkaninem z klasztoru w Pińczowie. Uroczystej koronacji Matki Boskiej

Mirowskiej dokonał 14 czerwca 1992 roku w Pińczowie Nuncjusz Apostolski, arcybiskup Józef Kowalczyk z udziałem biskupów, kapłanów i wiernych.

Wszystkie dokonujące się koronacje wywierały wpływ na całą diecezję przez pogłębienie kultu maryjnego, umocnienie wiary i odnowę moralną. Jedynymi też w swoim rodzaju wydarzeniami duszpasterskimi w dziejach Kościoła w Polsce były pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny: w 1979 r., w 1983 r., w 1987 r. i w 1991 r. Do wszystkich pielgrzymek i spotkań z Ojcem Świętym wierni diecezji kieleckiej byli przygotowani przez opracowane przez biskupa Jana Gurdę programy duszpasterskie, realizowane następnie w parafiach.

5. Codzienna orka na Pańskiej niwie

Wskazałem na te wydarzenia, które były jedyne i niepowtarzalne w dziejach Kościoła, narodu i diecezji kieleckiej. Poza nimi pozostawał ogrom codziennej pracy, który wracał w cyklu roku kościelnego, jak czas orki, zasiewów, wzrostu i żniwa. Było to ciągle czuwanie Księdza Biskupa nad przeprowadzeniem każdego roku wizytacji dziekańskich w poszczególnych parafiach i wnikanie w ich sprawozdania. Co roku, przed okresem Wielkiego Postu, księża dziekani przysyłali do Wydziału Duszpasterskiego terminarz rekolekcji wielkopostnych oraz nazwiska duchownych, którzy je wygłaszali. Dla ułatwienia kontaktów między duchowieństwem a władzą diecezjalną były systematycznie organizowane konferencje dekanalne, a później rejonowe, dla księży pracujących w duszpasterstwie. Rejony stanowiły następujące miejscowości: Busko Zdrój, Kazimierza Wielka, Kielce, Miechów, Olkusz, Szczekociny. W związku z powrotem religii do szkół, ograniczono konferencje rejonowe tylko do sobót wolnych od nauczania i zredukowano je do trzech miejscowości: Kielce, Miechów i Stopnica. Celem konferencji była stała formacja księży w związku z wydawanymi przez Stolicę Apostolską dokumentami. Było to pogłębianie wiedzy, transformacja tych treści, którymi żył Episkopat Polski. „Rejonówki” odbywały się regularnie cztery razy w roku. Na bieżąco podejmowały problemy Kościoła w świecie współczesnym. Wraz z nimi każda parafia otrzymywała na piśmie komunikaty, wskazujące na potrzeby realizacji dzieł duszpasterskich, którymi żyła diecezja bądź też Kościół w Polsce.

Biskup Jan, poza wykładami w Seminarium Duchownym, najchętniej spędzał czas w biurze Wydziału Duszpasterskiego. Gdy nie było interesantów, ciągle nad czymś pracował. Przyjmował wielu kapłanów, którzy szukali u niego duchowego wsparcia, porady w konkretnych sprawach duszpastersko-administracyjnych parafii. Przychodzili księża najstarsi, ale i najmłodsi – wszyscy cenili sobie jego postawę szczerą, otwartą, ojcowską. Może najbardziej jego dobroć wobec duchowieństwa objawiała się w czasie, gdy został wikariuszem kapitulnym (19 IV 1980 – 12 IV 1981 r.). Zarządzając diecezją, wykazał wielką rozróżność, takt i szacunek dla księży.

Miał liczne kontakty z wiernymi poprzez posługę biskupią na terenie całej diecezji, ale szczególnego znaczenia nabierały jego spotkania z delegacjami wiernych z różnych parafii. Przyjmował owe delegacje, przybywające do Kurii w dobrej wierze, i te zorganizowane przez czynniki wrogie Kościołowi – z życzliwością i dużą cierpliwością. Anonimowych ludzi i pism nie brał pod uwagę. W relacjach międzyludzkich chciał być sprawiedliwy. Do pracy w Wydziale Duszpasterskim dołączał Mszę świętą, odprawianą codziennie o 6.30 w Domu Opieki Społecznej przy ulicy Żeromskiego. Celebrował ją dla sióstr albertynek i ich podopiecznych: ludzi chorych i starych. Udzielał im sakramentów: pokuty i pojednania, i namaszczenia chorych. Jako dobry pasterz wiódł ich w ostatniej drodze ku życiu wiecznemu. To także bardzo znamienity rys jego osobowości jako duszpasterza duszpasterzy⁹.

Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Rolników¹⁰

Na biskupa Jana Gurdę w grudniu 1982 r. spadła w skali ogólnokrajowej ważna funkcja i odpowiedzialne zadanie. Wtedy to Episkopat Polski na Konferencji Plenarnej powołał wyodrębnione z duszpasterstwa ogólnego duszpasterstwo rolników. Aby ono mogło rozwijać się we wszystkich diecezjach, ustanowiono specjalną Komisję do spraw Duszpasterstwa Rolników, a na jej przewodniczącego powołano biskupa Jana Gurdę. Ksiądz Biskup całym sercem, z ogromnym nakładem sił oddał się temu zadaniu. Pracę podjął zaraz, zgłaszając na forum Episkopatu na członków Komisji: biskupa Tadeusza Błaszkiwicza z Przemyśla, biskupa Jana Michalskiego z Gniezna i biskupa Franciszka Musiela z Częstochowy. Następnie biskup Jan zwrócił się do księży biskupów ordynariuszy, aby mianowali w swojej diecezji referenta duszpasterstwa rolników. W ten sposób powstała struktura duszpasterstwa na szczeblu krajowym. Do Komisji Ksiądz Biskup zaprosił ludzi ze świata nauki – kapłanów i świeckich, ale także aktywnych na polu społecznym i odpowiedzialnych rolników. Szybko wypracowano Statut Duszpasterstwa Rolników. Został on zatwierdzony na Konferencji Episkopatu. Podstawowe zadania, które wytyczał statut, to:

- 1) pogłębiać wiarę rolników i czynić tę wiarę ich życiem;
- 2) ukazywać wartości moralne wśród rolników;

---

⁹ Por. J. Śledzianowski, *Przewodniczący Wydziału Duszpasterstwa Ogólnego*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, 5–6 (1994), s. 307–312.

¹⁰ Szerzej księdza biskupa Gurdę jako Przewodniczącego Komisji Episkopatu do Spraw Duszpasterstwa Rolników przedstawił ks. Stanisław Wójtowicz: *Ks. Biskup Jan Gurda Ojcem Duszpasterstwa Rolników*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, 5–6 (1994), s. 313–315.

- 3) zapoznawać z nauką społeczną Kościoła;
- 4) uczyć prowadzonej historii Polski;
- 5) wskazywać na głęboką treść istniejących w przeszłości zwyczajów i tradycji polskiej wsi.

Aby stawiane cele osiągnąć, Ksiądz Biskup zabiegał o to, aby w każdej parafii powstawały wspólnoty rolników, które podejmowałyby permanentną formację na organizowanych sympozjach i spotkaniach oraz przynosiłyby autentyczną wiedzę i postawy moralne w życie polskiej wsi, ludzi związanych z rolnictwem i pochodnymi od niego zawodami.

Ksiądz biskup Jan zabiegał obok umysłowej, duchowej i patriotycznej formacji rolników, również o dostarczenie im przeżyć poczucia siły we wspólnocie, czego przejawem były dożynki, zorganizowane na Jasnej Górze w Częstochowie co roku w pierwszą niedzielę września. Pierwsze dożynki zgromadziły ponad milion osób. Były dziękczynieniem Bogu za plony ziemi, a jednocześnie manifestacją patriotyzmu, polskości. Wygłaszano bowiem przy okazji dożynek wiele referatów i wykładów, które składały się na tzw. Forum Rolników.

Z owych Forów Rolników, zjazdów i konferencji powstawały publikacje popularne i naukowe, adresowane przede wszystkim do mieszkańców wsi. Dla sprawy rolnika polskiego, z inspiracji biskupa Jana Gurdy, zaangażowali się wybitni profesorowie, jak np. ks. prof. Władysław Piwowarski, prof. Andrzej Stelmachowski, ks. prof. Franciszek Wornowski. Na przestrzeni lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku, dzięki duszpasterstwu rolników, wyrosła w Ojczyźnie pewna elita rolników, która po 1989 r. zdolna była wejść w strukturę władzy Rzeczypospolitej.

Na koniec pragnę przywołać dzień 16 stycznia 1993 r., kiedy przeszedł do wieczności biskup Jan Gurda. Ojciec Święty Jan Paweł II tego dnia przesłał telegram do biskupa ordynariusza Stanisława Szymeckiego i w takich oto słowach zawarł to życie:

Pan zawezwał do siebie swego sługę, śp. Biskupa Jana Gurdę. Odszedł do Pana po nagrodę wieczną gorliwy pasterz, który całe swe życie kapłańskie poświęcił posłudze ludowi Bożemu Kościoła kieleckiego: najpierw jako duszpasterz, profesor Seminarium, kanonik kapituły katedralnej, a potem jako biskup pomocniczy. Znają go rolnicy w całej Polsce, gdyż przez długie lata służył im jako przewodniczący Komisji Episkopatu do spraw Duszpasterstwa Rolników¹¹.

Ojciec Święty znał bardzo dobrze biskupa Jana, dlatego tak lapidarnie i syntetycznie ocenił to życie. Ja zaś stwierdzam, iż w posłudze kapłańskiej i biskupiej, w zdrowiu, chorobie i śmierci biskup Jan Gurda ukazywał nam ten jeden kierunek drogi: *venio facere voluntatem Tuam*¹².

¹¹ „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, 1 (1993), s. 82.

¹² Jest to hasło na posługę apostołską biskupa Jana Gurdy.